

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ,
ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΕΥΣΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ
ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτησίᾳ συνδρομῇ φράγκα 3. Διὰ τὸ ἔξωτερον 3,50 Πρωπληρωτέας.
ΕΤΟΣ Θ'.—Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Σεπτεμβρίῳ 1887.—Ἀριθ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περὶ πυρός, φόβου Φλεβολογία. Περὶ ἐμμήνιων. Καθαρισμῶν, Λευκίμα-
τος, Παχύμυρον, Λεμονάδα αἰριούχου. Ὑδρῶν Σέλιτζ. Κασαπίτια καθα-
τικά. Ἀντίδοτον ἰσθόλων. Καρδία. Ἀνάλεκτα. Εὐδαίμων Ἑλλάς. Ψυχροφελί.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ.

Περὶ πυρός.

Ἡ ζωικὴ θερμότης τοῦ ἀνθρώπου χρησιμεύει πρὸς ἐκτίμησιν τῆς αἰσθήσεως ὑπερβολῆς ἢ μειώσεως πάσης ἄλλης θερμότητος. Ἡ ζωικὴ θερμότης τοῦ ἀνθρώπου εἶνε πάντοτε καὶ παντοῦ ἢ αὐτῇ 36° πλὴν μικρᾶς διαφορᾶς ἕνεκα τοῦ κλίματος, διαφέρουσα κατὰ 1 βαθμὸν ἀπὸ διακεκαυμένης ζώνης μέχρι καιψυγμένης. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος προσβάλληται ἐκ τοῦ Ἥλιου, αἰσθάνεται ἐπὶ τοῦ σώματος αἰσθημα εὐχάριστον, τὸ αἰσθημα τοῦτο καλεῖται θερμότης. Ἐν αὐτῇ ἦνε μεγάλη, αἰσθάνεται δυσαρέσκειαν καὶ ἐὰν μείζων πό-
νον καὶ αἰσθημα ἀτερπές, καὶ τότε καλεῖται καύσις. Τὸ ὕδρῳ κα-
λεῖται ζέον, ὅταν ἡ θερμότης αὐτοῦ δὲν ἦνε ἀνεκτὴ ὑπὸ τοῦ σώ-
ματος, τὸ δὲ ἐκ τούτου ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ σώματος καλεῖται ζεμάτισμα. Πᾶσα θερμότης, δταν αὐξήσῃ εἰς +500°, καθ' οὗς ἡ καύσις εἶνε μεγάλη, ἀποτελεῖται τὸ πῦρ, τὸ ἵσπῖον λάμπει καὶ παράγει φῶς, δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος διακρίνει τὰ περιξ ἀντικείμενα, κατὰ

σχήμα, μορφήν, χρώμα, κ.λ.π. Εάν τὸ πῦρ παρίσταται ὑπὸ φανῶν φωταπόλλων πρὸς τ' ἄνω διευθυνόμενον καλεῖται φλόξ.

Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν πρώτην ὑπαρξίν του ζῶν βίον ἐν ἀμαθείᾳ καὶ βυρβαρότητι ὠμοίαζε πρὸς τὰ ζῶα. Κατοικίαν εἶχεν τὰ σπήλαια, τροφὰς τὰ φυσικὰ προϊόντα τῶν φυτῶν, ἠγνῶει τότε τὸ πῦρ, καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς. Ἡ νύξ ἦτο πρὸς τούτον, ὡς καὶ πρὸς τὰ ζῶα, ἐποχὴ ὕπνου καὶ ἀναπαύσεως. Ἐκτός τῆς ἡλιακῆς θερμότητος καὶ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός οὐδὲν ἄλλο ἐγνώριζεν. Ὅπου ἦτο κρητὴρ ὑπαισθητικῶν ἐκεῖ ἐθεώρει πῦρ καὶ λάμψιν, ἀλλὰ οὐδὲν πλέον τούτου ἐγνώριζεν, ἐβλέπε τὰς ἀστραπὰς τὴν νύκτα καὶ ἐγνώριζε τὴν ἐκ τούτων στιγμιαίον φῶς.

Πότε καὶ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐγνώρισε τὸ πῦρ καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ; ἄδηλον· δύναται τις εἰπεῖν ὅτι κατὰ πρόωτον ἔγνωκε τὸ πῦρ ἐκ πυρκαϊᾶς, προξενηθείσης παρὰ κεραυνοῦ πεσόντος ἐπὶ εὐπλέκτων φυτικῶν ὕλων.

Ἐκείθεν τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ὠδήγησε αὐτοὺς ὅπως λάβῃ ἐκ τοῦ πυρός ἐκείνου καὶ διατηρῆ ἄσβεστον πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τῶν ἑαυτοῦ ἀναγκῶν. Ἡ ἰδέα αὕτη συναδαὶ μετὰ τῆς μυθολογίας λεγομένης ὅτι ὁ Προμηθεὺς ἔκλεψε τὸ πῦρ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὸ ἐγνώστοποίησεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Προμηθεὺς ἦτον πνευματώδης ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτος ἐγνώρισε τὸ ἐκ τῶν κεραυνῶν παραχθέν πῦρ καὶ ἐπεινόησε τὴν διατήρησιν αὐτοῦ διὰ τῆς διαρκούς προσθήκης εὐπλέκτων ὕλων. Διὰ τοῦτο ἀρχαίως καὶ μέχρι τοῦδε πολλαχοῦ ἐπικρατεῖ ἐπιβλητικὴ ἢ διατήρησις τοῦ ἀσβέστου πυρός. Αἱ ἰστιάδες τῆς Ρώμης εἰς τοῦτο ἦσαν περιορισμέναι. Καί ται κατόπιν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἐπεινόησε τρόπους παραγωγῆς αὐτοῦ, καὶ ὁμοίως τὸ ἔθιμον τοῦ διατηρεῖν ἐν οἰκίᾳ τὸ πῦρ ἄσβεστον, πολλαχοῦ παρ' ἡμῶν ἐν χωρίοις εἰσέτι ἐπικρατεῖ.

Ἐκτοτε ὁ ἄνθρωπος γνωρίσας τὸ πῦρ ἐπεινόησε τὴν χρῆσιν αὐτοῦ πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγκῶν του. Διότι τὸ πῦρ εἶνε τὸ μάλλον χρησιμώτατον εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ μόνον συντελέσαν πρὸς τὴν τελειοποίησιν τῆς κοινωνίας καὶ τὴν πρόωδον τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐκαστος δύναται ἤδη νὰ κινήσῃ καὶ νὰ φαντασθῇ ὅποια ἤθελε εἶσθαι εἴτε ἡ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων, ἔαν αἴρῃ καὶ διὰ μᾶς πικρατοῦ ἐκλείψῃ τὸ πῦρ! Ἐὰν πάντα ἄχρηστα, οὐδὲν ἔργον δύναται νὰ ἐκτελεῖται ἄνευ πυρός.

Ἄνευ πυρός δὲν ἐξάγονται μέταλλα, ἄνευ μετάλλου δὲν γίνονται ἐργαλεῖα καὶ σκευὴ χρησιμεύοντα πρὸς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, δὲν κατασκευάζονται ἐνδύματα, δὲν γίνονται μηχαναὶ· διότι ἐργαλεῖα δὲν γίνονται ἄνευ πυρός· δὲν γίνονται πλοῖα, δὲν γίνονται ἀτμο-

κίνητοι μηχαναὶ καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ οὐδὲν δύναται γενέσθαι ὁ ἄνθρωπος ἢ μὴν γυμνός, ἄστεγος, ἄνευ τροφῶν καταλλήλων, θέλει ζῆ ὡς τὰ ζῶα· διότι τὸ λογικόν του δὲν ἔχει τὸ μέσον πρὸς τὸ ἀναπέψασθαι τὸ δημιουργικὸν αὐτοῦ πνεῦμα.

Οὐδὲν πολυτιμώτερον ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ πυρός, καὶ εὐλόγως οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι τὸ πῦρ ἐλάτρευον ὡς τὸν μέγιστον θεόν.

Ἡ διὰ συντριβῆς ξηρῶν ξύλων παραγωγή τοῦ πυρός, εἰς ἣν τινὲς ἀποδίδουσι τὴν πρώτην γνώσιν αὐτοῦ, δὲν εἶνε εὐλογος, διότι ἐὰν ἐκ τῆς συντριβῆς παραχθῇ πῦρ, πρέπει ἢ τριβὴ νὰ ᾖ μεγίστη καὶ συνήθως ὑπὲρ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου· ἢ τοιαύτη παραγωγή πυρός γίνεται διὰ μηχανικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ πρὸ τοῦ πυρός μηχαναὶ δὲν ὑπῆρχον.

Ἡ ἐκ τοῦ πυρός θερμότης διαφέρει κατὰ πολλὰ τῆς ἐκ τοῦ Ἡλίου. Ἡ ἡλιακὴ θερμότης σθενεῖ τὴν τοῦ πυρός θερμότητα, ἐν ᾗ ἢ τοῦ πυρός θερμότης αὐξεῖ αὐτήν.

Τὸ ὕδωρ, θερμανθὲν διὰ τῆς τοῦ πυρός θερμότητος καὶ ποθὲν θερμῆν, κόπτει τὴν δίψαν, ἐν ᾗ ἔαν θερμανθῇ διὰ τοῦ Ἡλίου οὐ μόνον ποθὲν οὐ σθενεῖ τὴν δίψαν, ἀλλὰ καὶ βλάπτει, ἐπιφέρει ταραχὴν καὶ κακουχίαν ἐν τῷ στομάχῳ. Τὸ ὕδωρ, ὅταν πίνομεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔχει τὴν ἡλιακὴν θερμότητα τῆς ἀτμοσφαιρῆς· ἔαν αὕτη ᾖ μεγάλη, καὶ τὸ ὕδωρ λαμβάνει ἐπίσης αὐτήν, καὶ καθίσταται αὐτομάτως θερμῶν. Τὸ οὕτως ἔχον ὕδωρ πινόμενον οὐ κόπτει, ὡς ἐρρήθη, τὴν δίψαν, ἀλλὰ καὶ τὸν στομάχον βλάπτει· διὰ τοῦτο φύσει ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ πίνειν τὸ θέρους ψυχρὸν ὕδωρ· διότι τοῦτο ἐμπεριέχει ὀλίγην ἡλιακὴν θερμότητα, καὶ ὅσον ὀλίγην ἡλιακὴν θερμότητα ἔχει, τόσον εὐχάριστον καὶ ὠφέλιμον εἶνε. Τὸ διὰ πυρός θερμανθὲν ὕδωρ φύεται κατόπιν ταχύτερον καὶ περισσότερον ἢ τὸ διὰ τοῦ Ἡλίου θερμανθὲν. Καὶ ἄλλα ὅρα ἐν προηγουμένοις.

Ἡ μεγάλη ἡλιακὴ θερμότης καταστρεφεί τὰ μικροζωοῦντα, ἐξ ὧν παράγονται νόσοι, εἴτε ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ εὐμετακίνητα, εἴτε ἐν τῷ ὕδατι. Τῇ διαφορᾷ ὅτι τὰ μὲν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ καταστρέφονται ἐντός 3 ὥρῶν, τὰ δὲ ἐν τῷ ὕδατι βραδύτερον. Ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη τεχνητὴ θερμότης ὡσαύτως καταστρέφει αὐτὰ. Εἰς +150° καταστρέφει πᾶν μικροζωοῦν διὰ τοῦτο πρὸς ἀπολύμανσιν ἐκ τῶν μολυσμάτων καὶ μισσημάτων, ἐνδυμάτων καὶ ἄλλων πραγμάτων, θερμαίνουσι αὐτὰ ἐν χώρῳ ὑπὸ ἀνεκτῆν θερμότητα ὅπως μὴ ἐπιγίνηται βλάβη ἢ καταστροφὴ τῆς ποιότητος αὐτῶν, καὶ εἴτα ἐξάγουσι αὐτὰ ὄντα ἀμόλυντα.

Β'. ΥΠΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ

Περὶ φόβου ἀνάλεκτα.

Ὁ φόβος ἐπιφέρει διψαν, διὰ τοῦτο οἱ ἐν πολέμῳ ἠττώμενοι διψῶσι, ὡς καὶ οἱ μέλλοντες ὑποστῆναι ποινήν. Ἐπιγίνεται δὲ τοῦ φόβου νόσος καὶ παραλυσία τῶν σφιγκτήρων καὶ εὐκοιλότης, διὰ τοῦτο καὶ ἀκουσίως ἔρχονται τὰ οὔρα καὶ ἀκουσίως γίνεται ἡ ἀφιδευσίς. Τοῦτο ἐκφράζουσι πολλαὶ φράσεις κοιναί. Προσέτι ὁ φοβούμενος σφόδρα φρίττει, τὸ κάτω χεῖλος καὶ τὴν φωνὴν ἔχει τρέμοντα ὡς καὶ τὰς χεῖρας καὶ πόδας τρέμοντας, τὸ πρόσωπον ὄχρον, οἱ ὀδόντες συγκρούονται, καταλαμβάνεται ἐκ σιωπῆς, καθίσταται δηλαδὴ ἐνεός. Ἐὰν ὁ σφόδρα φοβούμενος ἢ ἀνὴρ, κροίσει τὴν γοῆν καὶ τοὺς διδύμους συσπᾷ. Ὁ δὲ δεινῶς φοβούμενος βομβυλιάζει (ἔχει βοὴν εἰς τὰ ὦτα).

Ὁ Ἱπποκράτης (ἀφ. VI. 23) λέγει ὅτι ἐὰν ὁ φόβος ἢ ἡ δουθυμία διαρκῆ ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐπιφέρει μελαγχολίαν.

Ὁ φοβούμενος ἔχει τὰς τῆς καρδίας κηδῆσεις (τοὺς παλμούς) πυκνότερας (συχνοτέρας) καὶ νιγματώδεις (κεντιστικὰς).

Ὁ φόβος φέρει τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ἡ ἀπελπισία τὴν αὐτοχειρίαν.

Ἐν γένει εἰπεῖν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ μεγάλου φόβου εἰσὶν τὰδε: Διακόπτεται ἡ ἐναρμόνιος συνέργεια τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος. Γίνονται τοπικοὶ ψυχροὶ ἰδρωτές, διάρροια, οὔρα διαφανὴ καὶ ἀκούσια οὔρησις, θέλησις πρὸς φώνησιν, ἀλλὰ ἀδυναμία πρὸς ταύτην (ἀτονία), προσπᾶθαια πρὸς φ γῆν, ἀλλ' οἱ πόδες βαλνύουσιν ἐπισφαλῶς, οἱ ὀφθαλμοὶ στεροῦνται δακρύων, τὸ στόμα ξηραίνεται, ἐπιγίνεται ἀναίσθησία πόνων, προξενουμένιον ἔξωθεν, οἶον ἐκ καύσεως, τύφωσις, πληγῶν, κ.λ.π. Αἱ ἀρτηρίαι πάλλουνσι δεινότερον, ἐπιγίνεται εἰς τινὰς ταχέως ἑκτερας (χουσῆ), εἰς ἄλλους ἀνασάρκα (πρίσιμον). Πάντα ταῦτα καθιστῶσι τὴν ζωὴν ἐπισφαλῆ καὶ φέρουσι πρὸς ταχέαν ἀπόσθυσιν τῆς ὑπάρξεως, ἐκλείπουσιν κατ' ὀλίγον τῆς ζωικῆς δυναμείας.

Ἐν τοιαύτῃ φοβερᾷ καταστάσει ἡ ἰατρικὴ σῴζει. Σπεύσων δύναναι πιεῖν ποτήριον οἴνου, ἢ ὅ,τι ἄλλο διεγερτικόν.

Ὁ μέγας φόβος, ἂν δὲν ἐπιφέρῃ ὀλέθρον, ἐπιφέρει ὅμως κατόπιν βαρυτάτας νόσους, εἰς τοὺς μὲν ἐγένοντο ἀποστήματα, εἰς ἄλλους ἰξανθήματα, εἰς τινὰς καρδιακὸν νόσημα, εἰς ἄλλους ὕδρωπικία, σπασμοί, διατάραξις τῶν φρενῶν, κλπ. τινὲς ἐκ μεγάλου φόβου κατεστάθησαν ἡμέπληκτοι, παραλυτικοί, ἀπόωλεσαν τὴν φωνὴν αἰ γυ-

ναίκες καταλαμβάνονται ὑπὸ σπασμῶν καὶ ἄλλων σφοδρῶν ὑστέριασμων.
Καθ' Ὁμηρον ἡ φυγὴ εἶνε ἀδελφὴ τοῦ φόβου.

Γ'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Φλεβολογία.

Αἱ φλέβες εἰσὶν ἀγγεῖα, ἀτινα ἐπαναφέρουσι τὸ αἷμα ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τοῦ σώματος εἰς τὴν καρδίαν διακλαδούνται καὶ αὐταὶ ὡς καὶ αἱ ἀρτηρίαι, καὶ τὰ νεῦρα κλπ.

Δύο συστήματα φλεβῶν ὑπάρχουσι, τὸ ἐν εἶνε γενικόν, ἐπαναφέρον τὸ αἷμα ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τοῦ σώματος εἰς τὴν δεξιάν κοιλίαν τῆς καρδίας, τὸ ἄλλο εἶνε περιορισμένον ἐπαναφέρει ἐκ τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα εἰς τὴν ἀριστεράν κοιλίαν τῆς καρδίας.

Ἡ θέσις τῶν φλεβῶν συνήθως εἶνε ὁμοία τῇ τῶν ἀρτηριῶν, ἀμφοτέραι αἱ ἀρτηρίαι καὶ αἱ φλέβες σχεδόν συμβαδίζουσιν.

Αἱ φλέβες ἀρχίζουσιν ἐκ τῶν τριχοειδῶν ἔκρων αὐτῶν, κατόπιν συσπνώνονται καὶ ἀποτελοῦσιν κλώνους καὶ κορμούς. Αἱ φλέβες ἐν γένει εἰσὶν εὐκαμπτοὶ καὶ βραχεῖαι μᾶλλον τῶν ἀρτηριῶν, ἐσωτερικῶς φέρουσι πολλὰς βαλβίδας, ἢ μᾶλλον πτυχᾶς τῆς ἐσωτερικῆς μεμβράνης, δι' ὧν ἐμποδίζεται ἡ ἐπιστροφή τοῦ αἵματος, ὅπερ κυκλοφορεῖ παρὰ τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος.

Ἡ ἐξωτερικὴ μεμβράνη τῶν φλεβῶν εἶνε κυψελώδης καὶ ὁμοία πρὸς τὴν τῶν ἀρτηριῶν. Ἡ μέση μεμβράνη ἀποτελεῖται ἐκ ἰνῶν ἐλαστικωτέρων τῶν ἀρτηριῶν. Αἱ μὲν εἰσὶν ἐπιμήκεις, αἱ δὲ δακτυλοειδεῖς. Ἡ ἐσωτερικὴ μεμβράνη τῶν φλεβῶν διαφέρει πολὺ τῆς τῶν ἀρτηριῶν διότι εἶνε πολὺ ἐλαστικωτέρα καὶ ἀνθίσταται μᾶλλον εἰς τὴν βῆξιν.

Οἱ μεγαλείτεροι κορμοὶ τῶν φλεβῶν εἰσὶν ἡ ἀνωτέρα κοίλη φλέψ, ἣτις δέχεται τὸ αἷμα διὰ τῶν ὑποκλειδίων φλεβῶν τῆς ἀξίλου φλέβος ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἐκ τοῦ λαιμοῦ, ἐκ τοῦ θώρακος, καὶ ἐκ τῶν ἀνω μελῶν (χερῶν) καὶ τὸ φέρει εἰς τὴν δεξιάν κοιλίαν τῆς καρδίας. Ἡ κοίλη κατωτέρα φλέψ δέχεται τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν τῆς κοιλίας καὶ τῶν ποδῶν.

Ἡ κεφαλικὴ φλέψ ἀποχωρίζεται ἐκ τῆς ὑπομασχάλειου ἐπιφανείας τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχιοναίου ὅστου καὶ φέρεται ὀλίγον ὑποκάτω τῆς πτυχῆς τοῦ βραχίονος, ἐνθεν παρέχει δύο κλάδους, ὁ εἰς ἀκοιλίαν τὴν μέσην κεφαλικὴν καὶ ὁ ἄλλος τὴν ἀνωτέραν τῆς

καρκίνος. Ἀμφότερα εἶναι ἀπαισθηταί ἐπὶ τῆς πτυχῆς τοῦ βραχιονοῦ, καὶ ἐφ' ὧν γίνεται ἡ φλεβοτομία: εἰσὶν μᾶλλον παρακείμενοι ἐπὶ τῆς ἀρτηρίας, τῆν ἑποῖαν ὀφείλει ὁ φλεβοτόμος νὰ ἀσθαιθῆ πρὶν φλεβοτομήσῃ.

Ἐν τῇ θήσει ταύτῃ ὑπάρχει καὶ ἡ βασιλικὴ φλέψ, ἣτις εἶναι μᾶλλον ὀγκώδης τῆς κεφαλικῆς, φαίνεται ὅτι εἶνε συνέχεια τῆς μαχαλίου φλεβός, ἣτις διαιρεῖται εἰς τρεῖς κλάδους, ὧν ὁ εἰς καλεῖται *μέση βασιλική*, αἱ δὲ ἄλλαι ἐπιφανεῖς ὠλενικαί.

Αἱ φλέβες, μετωπικαί, προσωπικαί, ὠτικαί, ὑπογλώσσαι, ἰνικαί, ἐνοῦμεναι ἐπὶ τῶν πλαγίων τοῦ λαιμοῦ ἀποτελοῦσι τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ λαιμοῦ φλέβα.

Ἡ ἄξυγος φλέψ φέρει τὸ αἷμα εἰς τὴν ἀνωτέραν κοίλην φλέβα, τὸ ἵσχιον λαμβάνει ἐκ τῶν βρογχικῶν φλεβῶν, οἰσφαγικῶν, σπονδυλικῶν καὶ τῶν μεσοπλευρίων.

Αἱ πνευμονικαὶ φλέβες εἰσὶ ἡ ἀνά δύο εἰς ἕκαστον πνεύμονα: γεννῶνται ἐκ τῶν τελευταίων κλώνων τῶν πνευμονικῶν ἀρτηριῶν, καὶ ἀπολήγουσιν εἰς τὸ ἄνω καὶ ὀπίσθιον μέρος τῆς μικρᾶς κοιλίας τῆς ἀριστερᾶς καρδίας. Αἱ πνευμονικαὶ φλέβες δὲν ἔχουσι μέλαν αἷμα ὡς αἱ ἄλλαι τὸ αἷμα, ὃ φέρουσι εἰς τὴν ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς καρδίας, εἶνε ἀρτηριακὸν ἐρυθρότατον.

Αἱ *μηρικαὶ φλέβες* καταβαίνουσιν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐμπροσθίου μέρους τοῦ μηροῦ μετὰ τῆς ὁμωνύμου ἀρτηρίας. Διακρίνεται μετὰ τούτων τὴν μεγάλην *σασφηνὴν φλέβα* ἐσωτερικὴν, ἣτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ μηροῦ μέχρι τοῦ ποδός, ἐπὶ τῶν πλαγίων τοῦ ὀποῖου παρέχει μὲγαν ἀριθμὸν κλάδων, ἀφ' οὗ διέβη ἐμπροσθεν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ σφυροῦ φλεβός. Ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου ἐκτελεῖται ἡ φλεβοτομία τοῦ ποδός. Ἡ τοῦ αἵματος κυκλοφορία ἐν ταῖς φλεψὶ διευκολύνεται ἐκ τῆς συσταλτικῆς δυνάμεως τῶν παριῶν τούτων, ἐκ τῆς συσταλτικῆς δυνάμεως τῶν μυῶν, ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, καὶ ἐκ τῶν βελβιδίων, αἵτινες ἐμποδίζουσι τούτο ἵνα παλινδρομήσῃ.

Δ' ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ τῶν ἐμμήνων.

Ἡ γυνὴ κατὰ πολλὰ διαφέρει τοῦ ἀνδρός ὡς ἐν προηγουμένῳ εἰλήθη. Ἡ καταφανεστέρα διαφορὰ ὑπάρχει εἰς τὸ στήθος καὶ

εἰς τὰ γεννητικὰ ὄργανα. Τὸ στήθος τῆς γυναικὸς φέρει τοὺς μαστοὺς ἐξογκωμένους ἐξ ἀδένος καὶ πολὺ προϊόντας, προσωρημένους ἐν τῷ θένοντι χρόνῳ παρέχειν τροφήν τῷ νηπίῳ. Ἐν ᾧ εἰς τὸν ἄνδρα οὐδὲν τούτων ὑπάρχει. Τὰ γεννητικὰ ὄργανα ἔχει ἐντός τῆς κοιλίας, ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ ἔχει ταῦτα ἐκτός.

Ἡ γυνὴ ἅμα τῇ ἐκφανῆσει τῆς ἡθῆς, ἐκτός τῶν ἄλλων ἐπισυμβαίνουσιν μεταβολῶν ἐπὶ τοῦ σώματος, ἔχει τὴν περιοδικὴν ῥοὴν αἵματος, ἣτις καλεῖται *ἐμμηνοῦσα* ἢ *καταμηνῆσα*, διότι φύσει ἔρχονται κατὰ 28 ἡμέρας, ὅσας παρέχει καὶ ὁ σεληνιακὸς μῆν. Εἰς πολλὰς ἔργεται ἡ ῥοὴ κατὰ τὸ τέλος τῆς σελήνης, συνήθως ὁμως οὐδεμίαν τάξιν πρὸς τούτο διατηρεῖται μόνον ἡ περίοδος γίνεται σύμφωνος τῇ περιόδῳ τῆς σελήνης. Εἰς τινὰς ἔρχονται τακτικῶς πάντοτε κατὰ μῆνα. Εἰς τὰς πλείστας ὁμως ἔρχονται ἀτάκτως κατὰ τὸν τρίτον μῆνα, καὶ αὐτὴς τακτοποιοῦνται. Εἰς ἄλλας ἔρχονται κατὰ 4 ἢ 5 ἡμέρας πρὸ τοῦ ὠρισμένου χρόνου, εἰς τινὰς βραδύνουσιν. Ὅταν τὰ ἐμμηνα διαρκῶσι ἕως 5 ἡμέρας καὶ τὸ βέον αἷμα εἶνε ὀλίγον καὶ ἐρυθρὸν ἀνευ διαταράξεως, σημεῖόν ἐστίν ὅτι τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς εἶνε ὑγιὲς καὶ εὐεκτικόν. Ὅταν ὁμως ἔρχωνται ταχύτερον ἢ βραδύτερον τῆς ἐμμηνοῦ περιόδου, διαρκῶσι πλείονας τῶν πέντε ἡμερῶν, πρέρχουσιν αἷμα πολὺ καὶ οὐ καλῆς ποιότητος μετὰ διαταράξεων τῆς ὑγείας πρὸ τῆς ἐμφάνσεως ἢ καὶ ἐν αὐτῇ, σημεῖον ὅτι ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἦναι ὑγιὲς ἀλλ' οὐχὶ καὶ εὐεκτῆς. Εἰς τὰς μὲν ἔρχεται τὸ αἷμα καὶ βέει ἀθρόον, εἰς ἄλλας κατ' ὀλίγον. Ὅλοι δὲ ἔχουσι τὸ σῶμα βαρὺ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐμμήνων. Πολλὰ δὲ ὑπίστανται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ῥοῆς τῶν ἐμμήνων ὑστερισμούς, πνιγμούς (κόμβους εἰς τὸν λαιμὸν) καὶ τυραχὰς ἐπὶ τοῦ στομάχου καὶ ἐπὶ τῆς μήτρας, πόνους καὶ λ.π. Εἰς τὰς καλῶς ἐχούσας τὴν μήτραν οἱ μαστοὶ ἐν καιρῷ ἐμμήνων ἐξογκοῦνται, αἱ ῥά γες ἀνορθοῦνται καὶ θερμότεροι γίνονται καὶ νιγμοὶ ἐνίοτε ἀναφαίνονται μέχρι μασχαλῶν. Εἰς ἄλλας δὲ οὐδὲν γίνεται. Οἱ μαστοὶ τῆς γυναικὸς ἔχουσιν ἄμεσον συμπάθειαν μετὰ τῆς μήτρας ἢ κατὰστασις τούτων ἐκφράζει τὴν κατὰστασιν τῆς μήτρας. Ὁ δὲ ἐμπειρὸς ἰατρὸς δύναται ἐκ τούτων διαγιγνώσκειν πολλὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς μήτρας.

Ἐν γέει εἰπεῖν ἡ τακτικὴ ἐμφάνισις τῶν ἐμμήνων συντελεῖ πρὸς ὑγιαν καὶ καθαρισμὸν τοῦ σώματος, διότι διὰ τούτων ἐκπέμπονται πολλὰ περιττὰ καὶ βλαπτικὰ ὕλαι, αἵτινες φύσει γίνονται περισσῆται εἰς τὰς γυναῖκας ἢ εἰς τοὺς ἄνδρας. Ἡ εἰς τὰς γυναῖκας παραγωγή αὕτη γίνεται περισσοτέρα εἰς ὅσας διαγοῦσι δαιταν ἀκατάλληλον, διατελοῦσιν ἐν θαλάμοις κακῶς φωτιζόμενοι καὶ κακῶς ἀερισμένοι, ἀναπνεύουσιν διαρκῶς τὸν ἐν οἴκῳ ἄερα, τρέφονται διὰ

μᾶλλον ὑγρῶν τροφῶν, κλπ. καὶ ἐν συνόλῳ διάγουσι βίον μαλακῶν ἀπασχολῶνται συνεχῶς εἰς συνναστροφὰς ἐσπερινὰς, νυκτοβίους. Ἐγείρονται ἐκ τοῦ ὕπνου τὴν πρωΐν βραδέως, ἔχουσι τὴν φαντασίαν ἐξημεμένην ἐξ ἀναγνώσεως μυθιστορημάτων κλπ. Διὰ τοῦτο αἱ διαιωόμεναι ἐν τοῖς ἀγροῖς γυναῖκες, ζῶσαι φυσικώτερον βίον καὶ εἶμα καθαρὸν ἀναπνεύουσαι, ἔχουσι ὀλίγα καὶ βραχέα καὶ καλὰ τῆ ἐμμηνα. Οἱ περιηγηταὶ διαβεβαιοῦσιν ὅτι τῶν ἀγρίων ἰθιῶν αἱ γυναῖκες ἔχουσι ὀλίγα τὰ ἐμμηνα.

Τὰ ἐμμηνα ἀναφαινόνται φύσει ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐεξίᾳ ἐν μὲν τοῖς εὐκατατοῖς κλίμασι κατὰ τὸ 12 μέχρι τοῦ 15 ἔτους, ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς βράδιον. Ἐν τοῖς λίαν θερμοῖς τόχοις. Ἐν τοῖς τοιούτοις κλίμασιν ἀναφέρουσιν ὅτι ἡ ῥύσις ἐμμήνων ἐγένετο ἅμα τῇ γεννήσει, καὶ ἐξηκολούθησεν ἀναφαινομένη καθ' ἕκαστον μῆνα.

Ἰππῆραν καὶ γυναῖκες μηδέποτε εἰδοῦσαι ἐμμηνα, καὶ ὁμοῦ ἐγένοντο μητέρες τέκνων ἐν εὐεξίᾳ τούτων καὶ ἑαυτῶν.

Εἰς τὰς θηλαζούσας συνήθως οὐκ ἔρχονται τὰ καταμήνια, καὶ ἴαν εἰς τινεὶς ἔλθουσιν, ἔρχονται ὀλίγα.

Ἐν σαφὴ γυνὴ ἔχει τὰ καταμήνια, δὲν προσβάλλεται ἐκ ποδῶν.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Κατάταξις τῶν καθαρτικῶν κατὰ τὸ εἶδος ἑκάστου.

Τὰ ἐπὶ τῶν παχέων ἐντέρων ἐνεργούντα εἶνα:

Καλικιδνῶδη, εἶνε δραστήριον καὶ ἐν ὑπερβολῇ δόσει ἐπιφέρει φλόγωσιν τῶν ἐντέων· δίδεται τὸ ἐκχύλισμα ὑπὸ δόσιν κοκ. 2 μέχρι 6 καὶ τὸ βάμμα ὑπὸ δόσιν σταγμάτων 20.

Κόνιν ὡς ἐμμηναγωγὸν ἐνεργεῖ ὑπὸ δόσιν κόκκων 3 μέχρις 20.

Ἄλγη. Ἰπὸ μικρὰν δόσιν ἐξ 1 μέχρι 5 κόκκων εἶνε τοικὸν τοῦ στομάχου, καὶ ἐπαυξάνει τὴν ἐκκρισιν τῆς χολῆς. Ἰπὸ μείζονα δόσιν μέχρις 20 κόκκ. καὶ πλέον ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν παχέων ἐντέρων, ἰδίως ἐπὶ τοῦ ἀπνευσμένου, ἐνθα προκαλεῖ συμφορήσεις καὶ αἰμορροΐδας· ὑπὸ μικρὰν δόσιν διδομένη καὶ διαρκῶς ἐπιφέρει ἀσπυρροΐδας· ἐπὶ τοῦ ἀπνευσμένου ἐντέρου καὶ αἰμορροΐδας ἐπιφέρει συμφορήσεις καὶ εἰς τὴν μήτραν καὶ εἶναι ἐμμηναγωγὸν συμφορήσεις εἰς τὴν κύστιν.

Ἡ χρῆσις τῆς ἄλγης ἀντίκειται εἰς τὰς ἐγκύους, εἰς τὰς ἡλικιωμένας γυναῖκας, τῶν ὁποίων τὰ ἐμμηνα ἐπαύσαι, εἰς τοὺς αἰμορ-

ροῖκου, εἰς τοὺς λιθιῶντας, εἰς τοὺς πάσχοντας ἐκ κατάρρου τῆς κύστεως κλπ. Τὸ βάμμα τῆς ἄλγης δίδεται ἐκ σταγμάτων 20 μέχρις 4 δραχμῶν (διεξοδικώτερον δρα Φοῖβον ἔτους Β'. σελ. 104).

Μήννα. ἐνεργεῖ βραδέως, μὲν ἀλλὰ διαρκέστερον· οὐδόλως ἐπιφέρει τὰ ἐντερα, καὶ ἀρροῖζει εἰς πᾶσαν περίστασιν διὰ τοῦτο προστίθεται εἰς τὸ σύνθετον καθαρτικὸν τὸ ἐκ σιναμικῆς, Ουαϊκῆς πύδας καὶ ἀποτελεῖ τὸ (aqua ἢ potio laxativa ἢ potio viennensis).

Μόνη λαμβανομένη ἐπιφέρει κατόπιν δυσκοιλιότητα, καὶ ἀνορεξίαν (διεξοδικώτερον δρα Φοῖβον ἔτους Γ'. σελ. 74).

Καθαρτικὰ, ἐνεργούντα ἐπὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων.

Χρῦσωπον (Culmi gutti: e) λίαν ἐνεργητικὸν ὑδραγωγικόν. ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων, ὠφέλιμον κατὰ τῆς ὑδρωπικίας· εἰς τινεὶς ἐπιφέρει ἐμετὸν καὶ τότε ἀνωφελὲς κατὰ τῆς ὑδρωπικίας. Εἶναι ἀθηλιμυθικόν. Δίδεται ἠνωμένον μετὰ σιναμικῆς, ῥεβεντίου, σαμμωνίας, σάπυκος, λαλάπτης κλπ. πάντοτε ὑπὸ μικρὰν δόσιν μέχρι κόκκου.

Σαμμωνία. Ὑδραγωγικόν, χρῆσιμον κατὰ τῆς ὑδρωπικίας, καὶ κατὰ τῆς ἐπιμόνου δυσκοιλιότητος, δόσις ἐξ 20 μέχρις 60 κόκκων. Πρέπει νὰ εἶναι καλῆς ποιότητος, ἄλλως ἀνεπιτυχῶς ἔχει. Ἐὰν ἡ πιπυλατωμένη, καθίσταται διουρητικὴ μετὰ ἀρώματος ἢ σταγμάτων ἀνοπνεύματος, ἐνθα διαλύεται, αἰξάνει ἢ ἐνεργητικὴ δύναμις αὐτῆς. Πρέπει νὰ ἦναι καλῆς ποιότητος καὶ πρόσφατος. Ἡ τοῦ Χαλεπίου Σαμμωνία εἶναι ἡ προτιμητέα.

Φλοιοῦς ἀκτῆς Ὁ ὀπὸς τοῦ φλοιοῦ ταύτης εἶναι ἐξαιρετικὸν ὑδραγωγικόν, χρῆσιμον κατὰ τῆς ὑδρωπικίας· δίδεται ὑπὸ δόσιν δρα. 10 μέχρι 20 (διεξοδικώτερον δρα Φοῖβον ἔτους Α'. σελ. 36).

Ἐνοστίμιμος Ἐρρύξ (tartarus sibiriacus) πολυτιμὸν ἰατρικὸν καὶ ποικίλων ἀποτελεσμάτων· εἰς μεγάλην δόσιν ἐκ κόκκων 20 μέχρι δραμίου εἶναι ἰσχυρὸν καθαρτικὸν κατὰ τῆς ἐπιμόνου δυσκοιλιότητος· ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων· ὑπὸ δόσιν μικρὰν ἐκ κόκ. 1 μέχρι δύο μετὰ 100 δραμ. ὕδατος λαμβανόμενον κατὰ 1/2 δραμ. ἀνὰ καταλίαν μεγάλην εἶναι ἐμετικόν· ὑπὸ μείζονα δόσιν ἐκ κόκκων 5 μετὰ ὕδατος δραμ. 100 λαμβανόμενον ὑπὸ σκιάθου κατὰ ὄραν εἶναι καθαρτικόν· ἐνίοτε ἐμετοκαθαρτικόν· εἶναι εἰδικὸν φάρμακον κατὰ τῆς πνευμονίας, καὶ πάσης περιψύξεως φλογιστικῆς μετὰ πυρετοῦ· δίδεται ὑπὸ κόκ. 2 μέχρι 5 ἐντός ὕδατος δραχ. 50 κατὰ ὄραν ἀνὰ καταλίαν μεγάλην.

Τὰ ὀυδέτερα ἄλλα εἶναι ὑδραγωγικὰ καὶ ἀντιγαλακτικὰ.

είναι τὰ προτιμότερα, ἀσφαλιέστερα καὶ ἀκινδυνώτερα καθαρτικά: ταῦτά εἰσιν.

Ἡ *θεικὴ σόδα*, ἡ *θεικὴ μαγνησία*, ἡ *φωσφορικὴ σόδα*, ἡ *τρυγικὴ σόδα*, ἡ *τρυγικὴ πότασσα* ὑπερξυῆξι (κρεμόρι) κτλ.

Ἐνεργοῦσιν ἠπίως, ἄνευ πόνων. Αἱ ἐκκανώσεις γίνονται συνεχεῖς, καὶ παύουσι μετὰ 8 ἢ 10 ὥρας ἀπὸ τῆς λήψεως τοῦ καθαρτικοῦ. Οὐδένα ἐπισητητὸν ἐρεθισμὸν φέρουσιν εἰς τὸν γαστροεντερικὸν σωλήνα καὶ ἂν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας συναχῶς διδῶνται. Ἡ ἐνεργεία των αὐξάνει διὰ τῆς προσθήκης ἀρώματος: οἶον, ὕδατος ἁλίου, κινκώμου, ἢ ὀλίγου οἴνου, τὸν ὁποῖον δύναται ὁ λαθὼν τὸ καθαρτικὸν πίνειν μετὰ τὴν λήψιν τοῦ καθαρτικοῦ ὑπὸ δόσιν μιᾶς κοταλλῆς μεγάλης. Ἡ *θεικὴ σόδα* καὶ ἡ *θεικὴ μαγνησία* ὄσον πλεονεκτήματα εἰσιν, τόσον περισσότεραν δύναμιν καθαρτικὴν ἔχουσι. Πρέπει λοιπὸν κατὰ τὴν χυμικὴν φάσιν νὰ εἶναι ἐξη-θισμένα.

Τὰ καθάρσια ταῦτα πρέπει ἰδίως νὰ διδῶνται ὅταν τὰ ἔντερα ᾖσιν πεφλογισμένα, ὡς εἰσὶν ἐν τῇ τυφοειδεῖ πυρετῇ, ἐν τῇ δυσεντερίᾳ, ἧτις καὶ θεραπεύεται ἐνίοτε ἐκ τῆς χρήσεως τοιοῦτου καθαρτικοῦ. Χρήσιμά εἰσιν ὡς ὑδραγωγὰ κατὰ τῆς ὕδρωπικίας ὡς μὴ ἐπιφέροντα φλόγωσιν τῶν ἐντέρων· διότι πᾶν τὸ φλογίζον τὰ ἔντερα δὲν υπερπιύει τὴν ὕδρωπικίαν.

Τῆς *θεικῆς μαγνησίας* τὴν πικρότητα ἀφαιρεῖ ἡ προσθήκη τοῦ ὀποῦ λεμονίου ἢ ἑνὸς δραμίου τρυγικοῦ ὀξέος ἢ κιτρικοῦ ὀξέος καὶ τῇ προσθήκῃ ποσοῦ τινος ζακχάρου· δόσις ἐκ δρ. 1 ἢ 4 μέχρι 20 διακελυμένη εἰς ἓν ποτήριον ὕδατος.

Τῆς *θεικῆς σόδας* τὴν πικρότητα καὶ ἀλμύραν οὐδὲν ἄλλο ἀφαιρεῖ ἢ ποσοῦν τι καφέ· δόσις ἢ αὐτὴ τῇ τῇ *θεικῇ μαγνησίᾳ*.

Ἡ *θεικὴ μαγνησία* ἠνομένη μετὰ τῆς σόδας ἐνεργεῖ περισσότερο.

Ἡ *φωσφορικὴ σόδα* ἔχει γεῦσιν ὄχι πολὺ δυσάριστον, ἀλλὰ πρέπει νὰ διδῆται ὑπὸ μείζονα δόσιν.

Ἡ *τρυγικὴ ὑπεροκοῦχος πότασσα* ὡς καὶ ἡ *τρυγικὴ σόδα*, εἰσὶν ἀνεκτικώτερα τὴν γεῦσιν καθαρτικά καὶ ἐξαιρετα ὡς τὰ προηγουμένα· διδῶνται ὑπὸ δόσιν δρ. 16 ἕως 20· ὡς εὐκοίλια ἐκ δρ. 4 ἕως 8, ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ἐλαττώνωσι καὶ τὰς ἀέμιονορροίας.

Καθαρτικά

ἐνεργοῦντα ἐφ' ὅλου τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος.

Ἡ *καλάπη*. Ἄσφαλις καθαρτικόν. Ἡ *ρίζα* διδεται ὑπὸ κόβιν

ὑπὸ δόσιν 20 κόβ. μέχρις 60 ἢ 80. Ἡ ῥητίνη Ἰαλάπης διδεται ὑπὸ δόσιν κόβ. 6 ἕως 10.

Ἡ *ρίζα* (Ρεβέντι). Εἶνε ἐξαιρετὸν καθαρτικὸν τοικόν. Κατάλληλον καὶ εἰς τὰ νήπια. Ἐνεργεῖ ἄνευ ἐντεραλγίας μεγάλης· ἀρμόδιον εἰς τὰς φλογιστικὰς καταστάσεις τῶν ἐντέρων· χρησιμώτατον εἰς τὰς ἀτονικὰς καταστάσεις τοῦ σώματος· διὰ τοῦτο ὠφελεῖ εἰς τὰς ἀτονικὰς διαβροίας, εἰς τὴν λειεντερίαν, καὶ τὴν ἀπύρετον δυσεντερίαν κλπ. Ὡς στυπτικὸν διδεται πεφυγμένον, ἠνομένον μετὰ μικροῦ ποσοῦ ὀπίου. Ὑπὸ μικρὰν δόσιν ἐκ κόκκων 5 ἕως 10 διδεται ὡς τοικὸν τοῦ στομάχου ἠνομένου μετὰ μικροῦ ποσοῦ κεκαυμένης μαγνησίας. Ὡς καθαρτικὸν διδεται ὑπὸ δόσιν ἐνδὸς δραμίου. Πρέπει νὰ ἦνε καλῆς ποιότητος· (διαξοδικώτερον ὄρα Φοῖβον ἔτους Γ'. 155).

Ἡ *ἐλαίου κένουρον* (oleum ricini) ἐνεργεῖ μετὰ 3 ἢ 4 ὥρας καὶ διαρκεῖ 5 ἢ 6 ὥρας. Θεωρεῖται καὶ ὡς ἀνθελμινθικόν· πρέπει νὰ ἦνε πρόσφατον· διότι τὸ παγγιμένον εἶνε δηλητήριον θανατηφόρον, δόσις ἐκ δρ. 4 μέχρις 20· (διαξοδικώτερον ὄρα Φοῖβον ἔτους Δ'. σελ. 56).

Ἡ *ἐλαίου κρόττονον* (oleum colonis) εἶνε λίαν δραστήριον καθαρτικόν, ἐν στάγμα· τοῦτο προσηθιμένον ἐντὸς 8 δρ. ἐλαίου ἀμυγδάλων ἐπιφέρει ἐνεργεῖαν καθαρτικοῦ. Παράγει ἐντεραλγίας, ἀλλ' ἐνεργεῖ λίαν ταχέως, ἐντὸς ἡμισείας ἢ μιᾶς ὥρας· χρησιμὸν ὅταν εἶνε ἀνάγκη ταχείας ἀντιδράσεως ἐπὶ τῶν ἐντέρων, ἐν καιρῇ ἀποπληξίας, συμφορῆσεων κλπ. χρῆσις αὐτοῦ γίνεται ἐξωτερικῶς, ἐπαλειφομένου ὑπὸ ποσοῦν 5 ἕως 10 σταγμάτων, ἢ μεμιγμένον μετὰ λίπους ἢ ἐλαίου ἀμυγδάλων δρ. 4 ἢ 5 καὶ συνεχῶς ἐπαλειφομένου ἐφ' ὅλης τῆς κοιλίας ἰδίως ἐπὶ τῶν λαγαρῶν (λοπάδων). Πρέπει νὰ ἦνε καλῆς ποιότητος.

Ἡ *ἐλαίου ἀμυγδαλίων*, εἶνε ἐξαιρετὸν ἐλαφρὸν καθαρτικὸν ἀνόδον, χρησιμὸν εἰς τὰς λεχούσας· πρέπει νὰ ἦνε πολὺ πρόσφατον καὶ ὄλιον ἐκ γλυκῶν ἀμυγδάλων. Τὸ ἐξ Βυρῶνης ἐρχόμενον ἐξάγεται ἐκ διαφόρων σπόρων, καὶ ἀνωφαλὲς καθίσταται· διδεται ὑπὸ δόσιν 16 ἕως 24 δραχμῶν.

Ἡ *ἐλαίου ἐλαίας*. Ἐὰν ἐξάγῃται ἐκ νεαρῶν ἐλαίων, εἶνε πολὺ καθαρὸν, καὶ χρησιμεύει ὡς τὸ τῶν ἀμυγδάλων.

ΓΙΑΝΤΟΙΑ

Ἐπερὶ λευκώματος.

Λευκώμα καλεῖται, τὸ περιέχον τὸν κρόκον ὡς λευκόν, γλοιώδες, νηματοδες, διαφανές, ἄοσμον καὶ ἄγευστον, ὅταν ἦνε νεαρὸν, τὸ ὁποῖον, ὅταν θερμανθῆ, εἰς 6⁰ θερμότητος, καθίσταται λευκόν, πηκτόν, καινῶς λέγεται ἄσπεράδε τοῦ αὐγοῦ. Τὸ λευκώμα εὑρίσκειται καὶ εἰς τὸ αἷμα καὶ εἰς τὴν σάρκα τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦτο ὅταν τὸ κρέας βράζῃ τὸ ἐν αὐτῷ λευκώμα πηγνύεται καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀπόβρασμα (τὴν ἄφρην), ὅπερ ἐπιπολεῖ καὶ ὁ μάγειρος ἀποβάλλει· ἡ δὲ πράξις καλεῖται ἐξάφρισμα. Πῶς αὕτη ἐάν μείνῃ ἐν τῇ βράσει, μεταβάλλει τὸ χροῖμα τοῦ ζωμοῦ, καὶ προσκολλάται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς χύτρας καὶ τοῦ κρέατος, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ γίνῃ ἐργασία, ἵνα ἐξέλθῃ τὸ κρέας, ὃ δὲ ζωμὸς νὰ καθαρισθῆ. Καθαρίζεται δὲ τῇ προσθήκῃ ὀλίγου ψυχροῦ ὕδατος, καὶ τῇ διατηρήσει τοῦ ζωμοῦ ἀκινήτου ἐκτός τοῦ πυρός ἵνα κατακαθίσωσι τὰ στερεὰ μέρη τοῦ λευκώματος, ὅπερ εἰσὶν ἐνωμένα καὶ μετὰ ἄλλων ὕλων ρυπαρῶν εἶτα στραγγίζεται, ὁ ζωμὸς, καὶ καθαρίζεται ἡ ἐπιφάνεια τῆς χύτρας διὰ πλύνειν ἐμβρεγμένου ἐκ ψυχροῦ ὕδατος. Κατόπιν ἐπαναφέρει τὸν ζωμόν καὶ τὸ κρέας εἰς τὴν χύτραν καὶ ἐξακολουθεῖ τὸ μαγεύειν.

Τὸ λευκώμα εὑρίσκειται κυρίως κατὰ μέγα ποσὸν εἰς τὰ ὠτά, καὶ χρησιμεύει ὡς τροφή τοῦ ἐκ τοῦ κρόκου παραγομένου νεύσου, τὸ ὁποῖον ἅμα φάγη ὅλον τὸ λευκώμα τρυπῶν τὸ κελυφὸς διὰ τοῦ ράμφους καὶ ἐξέρχεται ἵνα ζητήσῃ τροφήν ἐκτός τοῦ κελύφου.

Τὸ λευκώμα τραγόμενον, κυρίως παράγει τὸ πάχος τοῦ σώματος, τραγόμενον ἄμῶν ὡς ἔχει ἐν τῷ ὠτῷ εἶνε ὀλίγον δύσπεπτον, θερμανθὲν μέχρι συστάσεως μελιώδους καθίσταται εὐπεπτον, πηρημένον διὰ τῆς θερμότητος καθίσταται δύσπεπτον. Ἐνοῦται ἐκώλως μετὰ τῶν ὄξεων καὶ τῶν ἀλκαλίων καὶ ἀποτελεῖ ἐνώσεις ἀδιάλυτους διὰ τοῦτο οὐδετεροῦναι τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀποτελούμενα ἐξ ὄξεων ἢ ἀλκαλίων δηλητηρία, διὰ τοῦτο εἶνε σημαντικὸν ἀντίδοτον κατὰ τῶν δηλητηριάσεων ἐκ τῶν ἀλάτων τοῦ χαλκοῦ, τοῦ ὑδραργύρου καὶ μάλιστα τοῦ διχλωροῦχοῦ ὑδραργύρου (συμπλημάτου). Ὁ λευκώμας ὡς ἀναμιγνύονται μετὰ 300 ὄξ. ὕδατος, ὅπερ πίνει ὁ δηλητηριασμένος ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν συμπτωμάτων τῆς δηλητηριάσεως· δύναται ἡ δόσις νὰ ἐπαναληφθῆ.

Ἐπαιδῆ καθίσταται τὸ λευκώμα ἀδιάλυτον ὅταν ἐνοῦται μὲ ὄξινου σώματος διὰ τοῦτο ἐν τῇ μαγειρικῇ ὅταν ἐνοῦται ὁ κρόκος ὡς μετὰ ὁποῦ λεμονίου, ἀποβάλλεται τὸ λευκώμα· διότι τοῦτο πηγνύει.

ταὶ διὰ τοῦ ὄξινου καὶ καθίστασι τὸ φαγητὸν κακῆς ποιότητος. Ἐνεκὸν τῆς ιδιότητος τοῦ λευκώματος τοῦ νὰ ἐνώται μετὰ ὄξεων καὶ ἀλκαλίων καὶ νὰ καθίσταται ἀδιάλυτος, μεταχειρίζονται τοῦτο εἰς οἰνοποιίαν πρὸς καθαρισμόν καὶ διαφάνειαν τοῦ οἴνου· προσθέτουσι τὸ λευκώμα ὡς ἐν τῷ ὀξέϊ τῶν ὀξέων τὸ λευκώμα ἔλκει πρὸς ἐνώσειν τὰ ἄλκαλικά καὶ ὄξινά μύρα, ὅπερ ὀλοοῦσι, καὶ μετ' αὐτῶν κατακορηνίζεται εἰς τὸν πυθμένα, καὶ ὁ οἴνος καθίσταται διαφανής.

Ὅτω καθαρίζεται καὶ τὸ σερᾶπειον τοῦ ζαχαύρου.

Παχύμυρον διὰ τὰ χεῖλη.

Λάβε κηροῦ λευκοῦ	δρ.	4
σπέρματος κήτους	»	4
ἐλαίου γλυκαμυγδάλων	»	20
βαλσαμοῦ Μέκας	κόκκους	5
ὄξικου μόλυβδου εἰς κόκκιν	»	3

Ἐνωσον δι' ἐλαφοῦ πυρός ἐντός ἀγγείου καθαροῦ τὰ τρία πρῶτα εἶδη, καὶ ἀφοῦ τὸ μίγμα ψυχρανθῆ, πρόσθεσις ἐντός ἰγδίου ὑελίνου τὸ βάλσαμον, καὶ τὸν ὄξικον μόλυβδον, καὶ καλῶς ἀνακάτωσον διὰ τοῦ ἵπερου, ἕως οὗ καλῶς πάντα ἐνωθῶσιν. Εἶτα θές ἐν ὑελίνῳ ἡγγεῖφ καὶ χεῖρ.

Ὅταν τὰ χεῖλη τοῦ στόματος ὦσι τραχέα ἢ ἔχωσι βράχος, ἐπέλειψε δι' ὀλίγου ποσοῦ τὸ ἑσπέρας καὶ πρωὶ ταῦτα.

Οἰκτικὴ κατασκευὴ

τῆς ἀεριούχου λεμονιάδας (λεμονιάδας ἠ' ἄξέ).

Ἐντός φιάλης χωρητικότητος 200 ὄξ. ὕδατος θές 10 δρ. ζαχαύρου καὶ πρόσθεσις 20 σταγόνας βάμματος λεμονίου καὶ 1 ὄξ. κηροῦ ὄξιος. Εἶτα γέμισον τὴν φιάλην ἐξ ὕδατος καὶ πρόσθεσις 1 ὄξ. διασθαντικῆς σάδας· καὶ ἀμέσως κωμάτισον καλῶς.— Ἀντὶ τοῦ κηροῦ ὄξιος λάβε ἑπὶν δύο ἢ τριῶν λεμονίων.

Ῥῥῶμα τοῦ Σέλτζ.

Λάβε τρυγικοῦ ὀξέος δρ. 6
δισανθρακικῆς σόδας δρ. 7
ὑδατος δρ. 300

Μίξον ἐν φιάλῃ καὶ πωμάτισον καλῶς καὶ ταχέως καὶ χρῶ. Ἦδη πάντῃ τῶν χρημάτων δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 λεπτά.

Ἐξαιτιόματα καθαρτικὰ τανυκά.

Λάβε ἐκχυλίσματος βεβεντίου (extr. Rhei) κοκ. 9
» Ἰαλαπίπης (extr. jalapae) » 3
κόννεως ἀλόης (pulv. aloes) » 3
» κινναμώμου (» Cinamomi)

ὅσον ἀρκεῖ πρὸς σύστασιν καταποτίων 3

Χρήσις, Λάβε τὰ δύο συνάμα πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου, καὶ εἰάν μετὰ 3 ὥρας μὴ φανῇ ἡ ἐνέργεια, λάβε καὶ τὸ τρίτον. Ἀφ' οὗ γείνωσι 5 ἢ 6 ἐκκενώσεις καὶ ὑπάρχει ὄρεξις πρὸς βρώσιν, γάγι πηκτὸν ρόφημα ἐκ ζιμοῦ κρέατος, ὀρυζίου καὶ αὐγολεμόνου.

Νέον ἀντίδοτον κατὰ τῶν διαγκασμάτων τῶν ἰοθύλων ὕφρων

Ἐν μικρῷ ποσῷ ὑδατος διάλυσον 1/2 κόκκον ὑπερμαγγανικοῦ κάλιου καὶ ἐγχυσον τὸ ὑγρὸ τοῦτο διὰ κλυστηρίου ὑπὸ τὸ δέμη πλησίον τῆς πληγῆς. Ἐντὸς ὀλίγου ὁ ἰὸς καταστρέφεται. Πειρατέιν.

Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου κατὰ μέσον ὄρον ἔχει βάρος δραμ. 75 ἕως 90· ἐξωθεῖ καὶ ἐμπέμπει ἀγγηριακὸν αἷμα κατὰ πάντα πάλμον παρὶ τὰ δρ. 55, ὅπερ ἐν ἀκαρεῖ διατρέχει εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος.

Ἀνάλεκτα πνευτοῦ

Ἦεν πρᾶγμα μεταβάλλεται εὐκολώτερον εἰς τὸ κακὸν παρὰ εἰς τὸ καλόν.

Τὰ πλείστα πράγματα φύσει κακὰ γίνονται, ὡς τὰ πλείστα ζῶα κακὰ εἰσίν.

Κακὰ πράγματα καὶ ἔργα γίνονται καὶ κατασκευάζονται εὐκολώτερον παρὰ καλὰ. Εὐκολώτερον γίνονται κακὰ ἐνδύματα, κατὰ ἔργα τέχνης, κακὴ ἀγωγή, παρὰ καλὰ.

Ὁ ὀμφαλὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶνε μεγαλείτερος παντὸς ἄλλου ζώου.

Μόνος ὁ ἄνθρωπος ὑπόκειται εἰς ἐπίσταξιν (ροήν αἵματος ἐκ τῆς κύστης) τὰ ζῶα ὄχι.

Αἱ αἴγιες μεταβάλλωσι χροῶμα, ὅταν μεταβάλλωσι τὰ ὕδατα.

Γλυκοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἵπποι.

Τὸ διάστημα τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχει μικρότερον ὁ ἄνθρωπος παρὰ πᾶν ἄλλον ζῶον.

Ὁ ἄνθρωπος πτόρνυται περισσότερον τῶν ζῶων.

Αἱ τρίχες τῶν μεσημβρινῶν ἀνθρώπων εἰσὶ σκληρότεραι παρὰ αἱ τρίχες τῶν βορείων διὰ τοῦτο αἱ γούναι τῶν βορείων τόπων εἶναι θερμότεραι, καὶ καλεῖται τῶν τῶν θερμῶν κλιμάτων.

Οἱ μεσημβρινοὶ ἄνθρωποι ἔχουσι κακὸν χυμὸν αἷμα. Οἱ δὲ βόρφοι εἶναι εὐχρῶτεροι.

Ἐπὶ τῶν οὐλῶν τῶν ἀνθρώπων τρίχες οὐ φύονται. Ἐπὶ δὲ τῶν ἵππων καὶ τῶν ὄνων φύονται.

Μόνος ὁ ἄνθρωπος κοιμᾶται διαρκῆ ὕπνον τὰ ζῶα οὐ.

Ἡ εὐτυχεῖαν τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἑλλὰς εὐδαιμόνει μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων. Μετὰ τούτων, ἀφ' οὗ ἐγένετο ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῦ Ἀριστείδου ἡ γενικὴ ψηφοφορία καὶ τὸ τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι δικαίωμα εἰς πάντα πολιτικὴν ἢ πρὶν νόμον τοῦ Σόλωνος ἀπεκλείετο ἡ ἐργατικὴ τάξις ἀπὸ τῆς δημοσίας θέσεις καὶ μόνον οἱ σπουδαῖοι ἐξελέγοντο, ἤρξατο τότε ἡ πολιτικὴ διαφθορὰ, ἥτις ἐπαύθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικίου, ὅστις τῇ ἐπιτροπῇ αὐτοῦ κατέστη ἵνα σπουδαῖοι ἐκλέγονται εἰς τὰ δημοσία ὑπουργήματα. Ἔτις αἰτία ὑπῆρξαν τῆς παρακμῆς τῶν Ἑλλήνων Α'.) ἡ γενικὴ ψηφοφορία ἢ μᾶλλον ὁ Ἀριστείδης Β.) ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὁ παρὰ Περικλέους προκληθεὶς, καὶ ὁ Περικλῆς καὶ Γ'.) ὁ Δημοσοθένης, ὅστις μανιωδῶς καταφέρῃμιος κατὰ τοῦ Φιλίππου, διήγειρε τοὺς Ἀθηναίους κατ' αὐτοῦ παρ'

οὐ τόσαι συμφοραὶ ἐγένοντο τοῖς Ἀθηναίοις. Ὁ Δημοσθένης προ-
κάλεσε τὴν ὀλεθρίαν ἐν Χαίρωνιά μάχην, ἐν ᾗ ἡ φρόνησις ἀπέβη
φιλίαν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἀναγνώρισεν τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ πρὸς τὸ
στραφῆναι τοῦς Ἕλληνας κατὰ Περσῶν, ὡς τοῦτο καὶ Ἰσοκρά-
της καὶ ἄλλοι συνεβούλευον τοῦτο ὁ Φίλιππος ἐμελέτα πράξαι. Ὁ
Κλέων σκυτοτόμος διαδεχθεὶς τὸν Περικλέα διακίονε τὸν ὀλίγον
Πελοποννησιακὸν πόλεμον, πρὸς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ὁ Ἀλκι-
βιάδης κατεχόμενος ἐκ μεγάλης φιλαρχίας. Ὁ Ἀλκιβιάδης δια-
δεχθεὶς τὸν Νικίαν, ὅστις τὴν δεκαετῆ εἰρήνην ἐποίησατο, ἰσπανί-
φερον αὐθις τὸν πόλεμον. ἐξ οὗ ἠνεώχθη ὁ τάφος, τῆς λαμπρῆς
Ἑλλάδος.

Ἐπὶ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐγένοντο λυσαῖδες καταστρε-
πτικαὶ καὶ θηριώδεις ἀντεκδικήσεις μεταξὺ τῶν διαμαχομένων,
σφόδρα δὲ πεπολιτισμένων Ἑλλήνων. Αἱ τοιαῦται θηριώδεις ἀντι-
βαίνουν εἰς τὸν μέγαν πολιτισμόν, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Τὰ αἴτια
τούτων ἦτον ἡ τότε θρησκεία τῆς εἰδωλολατρίας, ἣτις ἐδίδασκε
τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν ἡττημένων. Μόνη ἡ χρι-
στιανικὴ θρησκεία διδάσκει τὴν ἀγάπην, τὴν εἰρήνην, τὴν φιλαν-
θρωπίαν κλπ.

ΨΥΧΟΦΕΑΗ

Ἡ γλῶσσα μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ.

Καιρὸς παντὶ πράγματι.

Καιρὸν γινῶθι, ὅξυς γάρ.

Γινῶθι σαυτόν.

Σύμβουλος οὐδεὶς βελτίων χρόνου.